

UDC 378 (410)
DOI: 10.34671/SCH.HBR.2020.0401.0004

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

© 2020
ORCID: 0000-0003-3954-9407
ResearcherID: AAD-7484-2020

Іванова Вікторія Вікторівна, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет

(89600, Україна, Мукачєво, вулиця Ужгородська, 26, e-mail: vika-ivanova@ukr.net)

Анотація. Визначено особливості підготовки майбутніх учителів дошкільної освіти у закладах вищої освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, що аналізуються, до навчання дошкільнят у чотирьох сферах (грамотність, математика, розуміння світу, мистецтво та дизайн). Схарактеризовано навантаження студентів курсу «Підготовка вчителя дошкільної освіти» різних університетів Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії та визначено їхні подібні ознаки (побудова дошкільної освіти за блоково-модульним принципом; мала кількість або й відсутність іспитів, методи навчання, визначення завдань для наукової роботи на кожному курсі, зарахування до загального часу 1 кредиту близько 10 годин, використання віртуального навчального середовища й відмінні: у кількості кредитів на один модуль (у Мідлсекському університеті кожний модуль розбивається на тридцять кредитів, а в університетах Свонсі, Бірмінгем Сіті й Ноттінгем Трент – на 20 і 40 кредитів); у кількості кредитів, передбачених на навчання упродовж 3 років (в університеті Ноттінгем Трент – 280 кредитів, у інших – по 3600 кредитів на весь період навчання); у методах оцінювання, які передбачені в курикулах (в університетах Свонсі й Мідлсекському вони багаточисельні, творчі і надзвичайно різноманітні; в університеті Бірмінгем Сіті більша увага звертається на виконання наукових робіт, а в університеті Ноттінгем Трент на кожному курсі результативність навчання визначає наукова робота). Порівнюючи модулі курикулумів підготовки бакалаврів дошкільної освіти досліджуваних університетів щодо підготовки фахівців до навчання дошкільнят, нами визначено й такі спільні ознаки (певні модулі представляють навчальні програми ранньої освіти, а також ключовий етап першого розділу Британської Національної програми дошкільної освіти; окремі модулі сприяють підготовці майбутніх учителів дошкільної освіти до навчання і розвитку дітей за допомогою гри; інші – зокрема, з когнітивними, соціальними, фізичними, мовленнєвими напрямками раннього навчання дошкільнят; відмінні ознаки (модуль, що знайомить студентів з роботою в партнерстві у трьох університетах передбачений, в одному відсутній; модулі, назви яких подібні, а функції, які здійснюють студенти різних закладів вищої освіти в процесі вивчення змісту модулів, відрізняються); виокремлено й характерні ознаки для окремих університетів (в університеті Бірмінгем Сіті студенти можуть опановувати міжнародними програмами, в університеті Свонсі добре поставлено питання використання цифрових технологій, в Мідлсекському один модуль передбачає глибоке оволодіння питаннями освіти, щоб її змінити на краще).

Ключові слова: особливості підготовки, майбутні вчителі дошкільної освіти, заклади вищої освіти, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, навчання дошкільнят, подібні й відмінні ознаки.

PECULIARITIES OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS TRAINING IN THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND

© 2020

Ivanova Victoria Viktorovna, Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Department of Theory and Methods of Preschool Education
Mukachevo State University

(89600, Ukraine, Mukachevo, Uzhgorodska Street, 26, e-mail: vika-ivanova@ukr.net)

Abstract. The specificities of the preparation of future pre-school teachers in higher education institutions in the United Kingdom and of Northern Ireland are analyzed for pre-school education in four areas (literacy, mathematics, understanding of the world, art and design). The workload of pre-service teacher training courses at different universities in the UK and Northern Ireland has been characterized and their similar features identified (pre-block blockchain construction; few or no exams, teaching methods, teaching methods for each course, crediting up to a total of 1 credit of approximately 10 hours, use of a virtual learning environment and different: in the number of credits per module (in Mi each module is divided into thirty credits, and at the universities of Swansea, Birmingham City and Nottingham Trent – 20 and 40 credits respectively); in the number of credits envisaged for study for 3 years (at the University of Nottingham Trent – 280 credits; 3600 credits for the entire period of study) in the assessment methods provided in the curriculum (at Swansea and Middlesex Universities, they are numerous, creative and extremely diverse; at the University of Birmingham City more attention is paid to the implementation of scientific work, and at the University of Nottingham Trent at each course the effectiveness of the study is determined by the scientific work). Comparing the curricula modules of pre-university bachelors' training for pre-school specialist training, we also identify the following common features (some modules represent early education curricula, as well as a key step in the first section of the British National Preschool Program; individual pre-service teacher modules education to the learning and development of children through play, others – in particular, with cognitive, social, physical, speech directions early education of preschool children; distinctive features (module introducing students to work in partnership at three universities is provided in one missing; modules whose names are similar and functions performed by students of different higher education institutions in the course of studying the content of the modules differ); distinctive features are also identified for individual universities (at Birmingham City University students can master international programs, at Swansea University well posed digital issues, at Middlesex one module provides a deep mastery of educational issues to change it for the better).

Keywords: training features, future pre-school teachers, higher education institutions, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, pre-school education, similar and distinctive features.

ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ СОЕДИНЕННОГО КОРОЛЕВСТВА ВЕЛИКОБРИТАНИИ И СЕВЕРНОЙ ИРЛАНДИИ

© 2020

Иванова Виктория Викторовна, кандидат психологических наук, доцент кафедры
теории и методики дошкольного образования
Мукачевский государственный университет
(89600, Украина, Мукачево, улица Ужгородская, 26 e-mail: vika-ivanova@ukr.net)

Аннотация. Определены особенности подготовки будущих учителей дошкольного образования в учреждениях высшего образования Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии, анализируются, к обучению дошкольников в четырех сферах (грамотность, математика, понимание мира, искусство и дизайн). Охарактеризовано нагрузки студентов курса «Подготовка учителя дошкольного образования» различных университетов Соединенного Королевства Великобритании и Северной Ирландии и определены их сходные признаки (построение дошкольного образования по блочно-модульному принципу; малое количество или даже отсутствие экзаменов, методы обучения, определение задач для научной работы на каждом курсе, зачисление к общему времени 1 кредита около 10 часов, использования виртуальной учебной среды и отличные: в количестве кредитов на один модуль (в Мидлсекском университете каждый модуль разбивается на тридцать кредитов, а в университетах Суонси, Бирмингем Сити и Ноттингем Трент – на 20 и 40 кредитов) в количестве кредитов, предусмотренных на обучение в течение 3 лет (в университете Ноттингем Трент – 280 кредитов, в других – по 3600 кредитов на весь период обучения), в методах оценки, которые предусмотрены в курикулах (в университетах Суонси и Мидлсекского они многочисленные, творческие и чрезвычайно разнообразны; в университете Бирмингем Сити большее внимание обращается на выполнение научных работ, а в университете Ноттингем Трент на каждом курсе результативность обучения определяет научная работа). Сравнивая модули курикулов подготовки бакалавров дошкольного образования исследуемых университетов по подготовке специалистов к обучению дошкольников, нами определены и такие общие признаки (определенные модули представляют учебные программы раннего образования, а также ключевой этап первого раздела Британской Национальной программы дошкольного образования, отдельные модули способствуют подготовке будущих учителей дошкольного образования к обучению и развитию детей с помощью игры, другие – в частности, с когнитивными, социальными, физическими, языковыми направлениями раннего обучения дошкольников; отличительные признаки (модуль знакомит студентов с работой в партнерстве в трех университетах предусмотрен, в одном отсутствует; модули, названия которых сходны, а функции, которые осуществляют студенты различных высших учебных заведений в процессе изучения содержания модулей, отличаются) выделены и характерные признаки для отдельных университетов (в университете Бирмингем Сити студенты могут осваивать международными программами, в университете Суонси хорошо поставлен вопрос использования цифровых технологий, в Мидлсекского вдин модуль предполагает глубокое овладение вопросами образования, чтобы ее изменить к лучшему).

Ключевые слова: особенности подготовки, будущие учителя дошкольного образования, учреждения высшего образования, Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии, обучение дошкольников, подобные и отличительные признаки.

ВВЕДЕННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Україна скеровує свій напір в європейське наукове співтовариство, що призводить до необхідності конкурентноспроможності вищої освіти на світовому ринку. Тому наявні суттєві зміни та вдосконалення освіти, у тому числі і дошкільної, пошук ефективних шляхів здійснення якісних виховних і навчальних послуг, модернізації змісту дошкільної освіти. Дослідження скеровано на з'ясування особливостей підготовки майбутніх учителів дошкільної освіти у закладах вищої освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії до навчання дошкільнят. Увага на досвід цієї країни пояснюється тим, що вона – одна з найбільш розвинених, має суттєві напрацювання в організації дошкільної системи освіти, постійно вдосконалює рівень підготовки майбутніх фахівців.

Розглянемо особливості підготовки майбутніх учителів дошкільної освіти у закладах вищої освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії до навчання дошкільнят.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких обґрунтовується автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Корпоративні дослідження з педагогічної освіти проводили вітчизняні та зарубіжні вчені: М. Гагарін [1], А. Пискунов [2], Л. Пуховська [3], С. Сисоева [4], А. Соколова [5], В. Третько [6], вони розкрили основні тенденції розвитку педагогічної освіти в країнах західної Європи. Питання особливостей підготовки фахівців дошкільної освіти в окремих країнах Європейського Союзу вивчають вітчизняні і зарубіжні дослідники: Н. Козак [7], Н. Мельник [8] та ін.

МЕТОДОЛОГІЯ

Формування цілей статті (постановка завдання).

Мета статті: з'ясувати особливості підготовки майбутніх учителів дошкільної освіти у закладах вищої освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії до навчання дошкільнят.

Постановка завдання. Завданням статті є визначити особливості підготовки майбутніх учителів дошкільної освіти у закладах вищої освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.

Методи, методики та технології, що використовувалися. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури), що дає змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються українські й зарубіжні джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У Британській Національній програмі дошкільної освіти зазначено: «фахівці повинні підтримувати дітей у чотирьох конкретних сферах: грамотність, математика, розуміння світу, мистецтво та дизайн» [9]. Виходячи з цього, відбувається підготовка вчителя дошкільної освіти відповідно до програм курикулумів університетів Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Зокрема при вивченні модулів: «Професійна практика раннього віку», «Розвиток дітей дошкільного віку за допомогою гри», «Планування прогресу в сприятливих умовах», «Робота в партнерстві з батьками», «Основи грамотності та математики: розвиток дітей з математики та англійської мови» майбутніх фахівців дошкільної освіти університету Нотінгем Трент знайомляться з когнітивними, соціальними, фізичними, мов-

ленневими напрямками раннього розвитку дитини, враховуючи чітко сформовані теоретичні погляди та сучасні національні і міжнародні перспективи; вивчають переваги педагогіки гри, принципи, ідеї, підходи до ігрових можливостей дітей з метою забезпечення сильних сторін дітей та здійснення розвитку дітей у своїй професійній діяльності; розробляють програми для дітей дошкільного віку, які демонструють глибокі знання загальної грамотності та раннього математичного розвитку [10].

При опануванні модулів: «Підходи до навчання», «Соціальна перспектива щодо дитинства та освіти раннього віку», «Навчальна програма 0–7 років», «Дослідження ролі гри в навчальному процесі», «Соціальні та емоційні аспекти навчання» майбутні фахівці дошкільної освіти Мідлсекського університету вивчають навчальні програми ранньої освіти [11] та ключовий етап першого розділу «Навчання та розвиток» Британської Національної програми дошкільної освіти (Early Years Foundation Stage), у якому визначені 3 сфери, важливі для розпалювання дитячої цікавості до навчання (спілкування та мова; фізичний розвиток; особистісний, соціальний та емоційний розвиток). У цьому ж розділі визначені й вимоги до навчання: грамотності, що передбачає зв'язування звуків, починати читати й писати; математики, що передбачає розвиток навичок підрахунку, обчислення простих задач додавання й віднімання, опис фігур; розуміння світу – дізнатися про навколишнє середовище та людей; мистецтво та дизайн, що передбачає можливості обміну думками через мистецтво, музику, рольову гру тощо [9, с. 6–7].

У названих модулях для студентів та вчителів також передбачені: навчальні теорії, підходи для заохочення навчання дітей; застосування теорії для аналізу досягнень дітей; вивчення питань як гра сприяє навчанню дошкільнят; соціальні та емоційні впливи на навчання дітей. Слід зазначити, що модуль навчального плану цього університету «Освіта та соціальний світ: хто виховує кого і навіщо» орієнтований на тих студентів, хто хоче глибоко і теоретично оволодіти питаннями освіти та змінити освіту на краще [11].

У процесі вивчення модулів: «Професійна підготовка», «Середовище дитини», «Основи педагогіки, навчання та гри», «Догляд за дітьми», «Вивчення сучасних перспектив дітей дошкільного віку», «Особистий та професійний розвиток», «Міжнародні навчальні програми», «Глобальне та майбутнє дитини», майбутні фахівці дошкільної освіти університету Бірмінгем Сіті отримують вищу освіту відповідно до курикулуму підготовки бакалаврів дошкільної освіти названого університету [12], орієнтуючись на Британську Національну програму дошкільної освіти, її цілі [9, с. 9–11]. Модулі курикулуму, орієнтуючись на Національну програму дошкільної освіти дають можливість: визначити навички та вміння, необхідні для професійної діяльності; розуміти вплив сприятливих умов середовища на навчання дитини; розуміти важливість гри у розвитку та навчанні дітей; вивчити передумови сучасного забезпечення освіти та догляду за дитиною у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії та за кордоном; визначити потенційні шляхи кар'єри фахівця дошкільної освіти.

Модуль «Розвиток дитини» допоможе усвідомити як дитина розвивається в ранньому дитинстві згідно з Національною програмою дошкільної освіти, якою визначено такі сфери розвитку: спілкування; фізичний розвиток; особистісний, соціальний та емоційний розвиток дітей [9, с. 6; 4].

Майбутні фахівці дошкільної освіти Уельського університету Свонсі при вивченні модулів: «Дошкільна освіта в суспільстві», «Вивчення творчості та критичного мислення», «Вивчення технологій дошкільної освіти», «Використання гри у дошкільній освіті», «Мова та культура дитини», «Використання інформаційних комп'ютерних технологій в дошкільній освіті», «Навчальна практика епохи цифрових технологій», «Професійна

практика» здійснюють підготовку до роботи з дітьми раннього віку, керуючись курикулумом підготовки бакалаврів дошкільної освіти [13], який складено відповідно до Британської Національної програми дошкільної освіти [9]. У межах названих модулів студенти вивчають: способи навчання грамотності, математики через мистецтво, музику, драматичну гру; способи навчання завдяки ігровій діяльності, навчання через гру; роль мови у формуванні культури з акцентом на мову та культурну спадщину валлійців.

Особливу увагу студенти звертають на використання цифрових технологій у навчальному процесі, зокрема, з'ясовують як інформаційні комп'ютерні технології можуть допомогти вивчити валлійську мову, як інформаційні комп'ютерні технології пов'язані з немовлятами, маленькими дітьми, ознайомлюються з мультимодальними способами взаємодії дітей з однолітками та дорослими – людино-машинною взаємодією в інтересах; у результаті студенти формують власну педагогічну позицію стосовно впливу цифрових технологій на сучасне навчання, вони використовують технології комп'ютерного інтерфейсу для участі в онлайн – дискусіях із студентами та викладачами раннього дитинства Нової Зеландії з метою обговорення ролі фахівця дошкільної освіти на міжнародному рівні. Слід зазначити, що мета модуля «Розвиток дитини» полягає в тому, щоб студенти розглянули питання розвитку дитини від народження до підліткового віку (активний розвиток проти пасивного, неперервність розвитку), а також розглянули сучасні теорії з проблем розвитку дитини, вимоги до якого подано у першому розділі Британської Національної програми дошкільної освіти [9; 13].

Визначивши особливості підготовки майбутніх учителів дошкільної освіти у закладах вищої освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, що аналізуються, до навчання дошкільнят у чотирьох сферах (грамотність, математика, розуміння світу, мистецтво та дизайн), розглянемо подібні й відмінні ознаки такої підготовки.

Подібні ознаки підготовки вчителів дошкільної освіти в університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Розглядаючи спільні ознаки зазначимо, що модулі різних навчальних закладів, хоч і маючи різну назву («Основи грамотності та математики: розвиток дітей з математики та англійської мови» – Нотінгем Трент; «Вивчення сучасних перспектив дітей дошкільного віку» – Бірмінгем Сіті; «Мова та культура дитини» – університет Свонсі; «Навчальна програма 0–7 років» та програма «Підходи до навчання» – Мідлсекський університет), але представляють вивчення навчальних програм ранньої освіти та ключовий етап першого розділу Національної програми. Спільні ознаки відмічаємо в модулях («Розвиток дітей дошкільного віку за допомогою гри» – Нотінгем Трент; «Основи педагогіки, навчання та гри» – університет Бірмінгем Сіті; «Дослідження ролі гри в навчальному процесі» – Мідлсекський університет; «Використання гри у дошкільній освіті» – університет Свонсі), адже за допомогою гри майбутні вчителі вивчають як здійснювати навчання і розвиток дітей дошкільного віку. Завдяки опануванню модулів: «Професійна підготовка» (університет Бірмінгем Сіті), «Професійна практика» (університет Свонсі), «Професійна практика раннього віку» (університет Нотінгем Трент), «Рефлексивно професійна практика» (Мідлсекський університет), майбутні вчителі дошкільної освіти вивчають ключові питання підготовки, набувають професійні вміння та навички роботи з дітьми, знайомляться з когнітивними, соціальними, фізичними, мовленнєвими напрямками раннього розвитку дитини.

Відмінні ознаки підготовки вчителів дошкільної освіти в університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Модулі: «Робота з батьками і дітьми» – університет Бірмінгем Сіті, «Робота в

партнерстві з батьками» – університет Нотінгем Трент, «Участь сім'ї та громади в дошкільній освіті» – університет Свонсі допомагають студентам переглянути теорії проведення досліджень, що лежать в основі роботи партнерства, усвідомити цінність роботи з сім'ями та дітьми раннього віку. Однак слід зазначити, що подібного модуля немає у Мідлсекському університеті. Тому ми його віднесли до групи «відмінні ознаки». До цієї групи нами віднесено й модулі, назви яких подібні, а функції, які виконують студенти різних ЗВО в процесі опанування названими модулями, відрізняються («Розвиток дитини» – університет Свонсі, який дозволяє студентам розглянути сучасні теорії, актуальні питання розвитку дитини від народження до підліткового віку; «Розвиток дітей дошкільного віку за допомогою гри» – університет Нотінгем Трент, який дає можливість майбутнім учителям дошкільної освіти вивчити цикл спостереження та планування, використовуючи різні методи та враховуючи інтереси дітей дошкільного віку; «Розвиток дитини» – університет Бірмінгем Сіті, який допомагає студентам усвідомити як відбувається фізичний, особистісний та соціальний розвиток дітей і в ранній період; «Ранній розвиток дитини» – Мідлсекський університет, який дозволяє студентам застосовувати ціннісний підхід до спостереження за маленькими дітьми, використовуючи різні методи і визначаючи етапи, досягнуті дитиною).

Можна відмітити й характерні ознаки підготовки вчителів дошкільної освіти в окремих університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Так, для університету Бірмінгем Сіті є наявність у кирикулумі підготовки бакалаврів модуля «Міжнародні навчальні програми», який при його виборі дасть можливість майбутньому фахівцеві оволодіти міжнародними навчальними програмами та порівняннями між підходами до навчання, їх подібностями та відмінностями; а також модуля «Глобальне та майбутнє дитини», який при його виборі допоможе вивчити можливості майбутнього дитинства – майбутніх технологій, соціальних медіа, пов'язаних із дитинством в усьому світі. Названі модулі дають можливість оволодіти студентам міжнародними програмами, пов'язаними із дитинством. У кирикулумі підготовки бакалаврів дошкільної освіти Мідлсекського університету наявний вибірковий модуль «Освіта та соціальний світ», який орієнтовано на тих, хто хоче глибоко теоретично оволодіти питаннями освіти та взяти участь у розробці нових модулів – змінити освіту на краще. В кирикулумі підготовки бакалаврів дошкільної освіти університету Свонсі студенти вивчають обов'язкові модулі: «Дошкільна освіта в суспільстві», «Вивчення технологій дошкільної освіти», «Використання ІКТ в дошкільній освіті», «Навчальна практика в епоху цифрових технологій», завдяки чому студенти можуть критично оцінити вплив цифрових технологій на навчальну практику, брати участь в онлайн-дискусіях з іноземними колегами для обговорення ролі фахівця дошкільної освіти на міжнародному рівні; у них формується власна педагогічна позиція стосовно впливу цифрових технологій на навчання, вони ознайомлюються з мультимодальними способами взаємодії дітей з однолітками та дорослими.

Слід зазначити, що в університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії: університет Шеффілд Халлат (Sheffield Hallat University), Університет східного Лондона (University of East London), Шеффілдський університет (University of Sheffield) та ін. статус фахівця дошкільної освіти можна здобути й шляхом дистанційної освіти [14].

Схарактеризуємо навантаження студентів курсу «Підготовка вчителя дошкільної освіти» різних університетів Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.

В університеті Бірмінгем Сіті в процесі підготовки вчителя дошкільної освіти загальне навантаження студентів складається з годин контактів у класі, незалежної

діяльності з навчання та оцінювання. Кожен кредит зараховується до загального часу навчання близько 10 годин.

Студент в середньому розраховує на навчання упродовж 1200 годин на рік, адже навчальним планом передбачено кредитів обов'язкових по 100 на рік (1000 годин) та плюс по 20 кредитів вибіркових, плюс ще 200 годин – всього на навчальний курс 3600 годин. Зазначені години розбиваються на різні види діяльності, які здійснює студент: практичні, віртуальне середовище навчання, лекції, семінари, групові проекти, відвідування різних заходів, екскурсії (відвідування художніх галерей та музеїв) [15]. Студент здійснює такі види діяльності:

– заплановане навчання, яке включає лекції, практичні заняття і семінари, а також час контактів, визначений у розкладі;

– направлене навчання, яке включає навчання на основі роботи, онлайн діяльність;

– самостійне навчання.

Методи оцінювання знань студентів не багаточисельні: екзамени непередбачені; на курсові роботи відведено 66 %, на індивідуальні співбесіди та презентації – 33 % [12].

В університеті Нотінгем Трент при проходженні курсу «Вчителя дошкільної освіти» (бакалавр) навчальна діяльність включає: майстерні, семінари, зовнішні візити, запрошені спікери, індивідуальні та групові заняття, спрямовані навчальні завдання, самостійне навчання, навчання на основі роботи, індивідуальні заняття. На семінарах, у малих групах та ін. проводяться дискусії, де можна ділитися ідеями, їх обговорювати, розвивати; розвивати критичне мислення, компетентності. При вивченні курсу широко використовується віртуальне навчальне середовище університету, включаючи електронне навчання [16]. До речі, університет Нотінгем Трент має інтерактивні онлайн-курси, що мають значні переваги: всебічні відео-лекції, що дають можливість повністю зануритися у зміст програми; інтерактивні завдання, що пропонують більш цікаве навчання; соціальна взаємодія, що забезпечує взаємодію з колегами всього світу [10; 17]. Навчальним планом передбачено 280 обов'язкових кредитів і ще 2 модулі без визначення кредитів на III курсі з підпрактики раннього віку дитини [11].

Що стосується методів оцінювання знань майбутніх фахівців дошкільної освіти, то зазначимо, що знання оцінюються переважно результатами виконаної наукової роботи на кожному курсі – по 100 %.

Для підготовки бакалаврів дошкільної освіти у Мідлсекському університеті на кожний модуль навчального плану припадає 30 кредитів (1 кредит становить 10 годин навчального часу). На навчання майбутнім учителями дошкільної освіти передбачено 360 кредитів (3600 годин) – по 1200 годин на кожен навчальний рік. Визначено час на навчання та оцінювання, а також на самостійне навчання для кожного рівня навчання студентів, що представлено в таблиці.

Таблиця 1- Кількість годин, відведених на аудиторне та самостійне навчання в Мідлсекському університеті

Форма навчання	Рівень навчання		
	4	5	6
Аудиторне навчання	300 год	291 год	266 год
Самостійна робота	900 год	910 год	934 год

Джерело: таблиця складена на основі джерела [11]

Як видно із даних, представлених у таблиці, кількість годин, передбачених на аудиторне навчання, з підвищенням навчального рівня зменшується, а кількість часу, відведеного на самостійну роботу збільшується. На нашу думку значна кількість годин самостійної роботи і їх збільшення відбувається у зв'язку із збільшенням обсягу наукової роботи.

Форми і методи навчальної роботи представлені: лекціями, семінарами, польовими роботами, зустрічами

один на один та в малих групах із тьюторами, роботою з онлайн підручником, самостійною роботою; заняття відбуваються з активною участю студентів. Зокрема, семінари являють собою інтерактивну форму навчання, де студенти беруть участь у групових дискусіях щодо тем занять за підтримки їхнього викладача. Методи оцінювання знань студентів творчі, надзвичайно різноманітні: презентації, невелика кількість іспитів та тестів, есе, доповіді, співбесіди, навчальні проекти, відгуки, які студент може обговорити з тьютором, написання резюме, курсові роботи.

Визначено відсоток курсу, оцінений курсовою роботою:

Рівень 4 – 75 % курсова робота, 25 % практичні іспити
Рівень 5 – 81 % курсова робота, 13 % письмові іспити, 6 % практичні іспити

Рівень 6 – 100 % курсова робота [11].

Отже, в процесі підготовки бакалаврів дошкільної освіти в Мідлсекському університеті широко використовуються різні форми навчання, методи оцінювання; значна увага приділяється виконанню студентами наукової роботи, на навчання передбачено 360 кредитів.

Для підготовки бакалаврів дошкільної освіти в університеті Свонсі на кожний модуль на першому й другому курсах припадає по 20 кредитів, на третьому – по 20 і по 40, тобто по 120 кредитів на рік. Всього на підготовку студентів передбачено навчальним планом 360 кредитів [13]. Форми й методи навчальної роботи майбутніх фахівців дошкільної роботи представлені: на першому курсі – лекціями, практичними заняттями, на другому – переважно семінарами, групою роботою, на третьому – проведення вивчення матеріалу методами дослідження, науковою роботою чи проходженням практики, а також навчання шляхом проведення семінарів та групової роботи. Що стосується методів оцінювання знань студентів, слід зазначити, що вони багаточисельні й творчі: портфоліо, електронне портфоліо, презентація (індивідуальна, постерна, групова), курсові проекти, есе, інтернет опитування, інтернет-дискусії, реферати, індивідуальна рефлексія, випускна наукова робота, папка документів за результатами педпрактики, іспити зведені до мінімуму.

ВИСНОВКИ

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. Схарактеризувавши навчальне навантаження майбутніх фахівців дошкільної освіти з курсу «Підготовка вчителя дошкільної освіти» що аналізуються, нами визначено їхні подібні ознаки (побудова дошкільної освіти за блоково-модульним принципом; мала кількість або й відсутність іспитів, методи навчання, визначення завдань для наукової роботи на кожному курсі, зарахування до загального часу 1 кредиту близько 10 годин, використання віртуального навчального середовища й відмінні: у кількості кредитів на один модуль (у Мідлсекському університеті кожний модуль розбивається на тридцять кредитів, а в університетах Свонсі, Бірмінгем Сіті й Ноттінгем Трент – на 20 і 40 кредитів); у кількості кредитів, передбачених на навчання упродовж 3 років (в університеті Ноттінгем Трент – 280 кредитів, у інших – по 3600 кредитів на весь період навчання); у методах оцінювання, які передбачені в кирикулах (в університетах Свонсі й Мідлсекському вони багаточисельні, творчі і надзвичайно різноманітні; в університеті Бірмінгем Сіті більша увага звертається на виконання наукових робіт, а в університеті Ноттінгем Трент на кожному курсі результативність навчання визначає наукова робота).

Порівнюючи модулі кирикулумів підготовки бакалаврів дошкільної освіти досліджуваних університетів щодо підготовки фахівців до навчання дошкільнят, нами визначено їхні спільні ознаки (певні модулі представляють навчальні програми ранньої освіти, а також ключовий етап першого розділу Британської Національної програми дошкільної освіти; окремі модулі сприяють

підготовці майбутніх учителів дошкільної освіти до навчання і розвитку дітей за допомогою гри; інші – зокрема, з когнітивними, соціальними, фізичними, мовленнєвими напрямками раннього навчання дошкільнят; відмінні ознаки (модуль, що знайомить студентів з роботою в партнерстві у трьох університетах передбачений, в одному відсутній; модулі, назви яких подібні, а функції, які здійснюють студенти різних закладів вищої освіти в процесі вивчення змісту модулів, відрізняються); виокремлено й характерні ознаки для окремих університетів (в університеті Бірмінгем Сіті студенти можуть опановувати міжнародними програмами, в університеті Свонсі добре поставлено питання використання цифрових технологій, в Мідлсекському один модуль передбачає глибоке оволодіння питаннями освіти, щоб її змінити на краще).

Перспективи подальших розвідок із напрямку вбачаємо у виокремленні прогресивного досвіду розвитку дошкільної освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зарубіжна система вищої освіти: навч. посібн. / авт.-упоряд. М. І. Гагарін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с.
2. Пискунов А. Ф. Двухступенчатая модель и кредитная система в высшем образовании США и Западной Европы: опыт для постсоветских стран. Аналитический обзор состояния и международных тенденций развития систем образования. 2004. № 9 (июль-сентябрь). URL: http://charko.narod.ru/tekst/an9/3_1.html (дата звернення: 12.08.2004).
3. Сисосва С. О., Кристончук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навч. посіб. для студ. ВНЗ. НАПН України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. Рівне: Овід, 2012. 351 с.
4. Соколова А. В. Професійна підготовка вчителя у системі педагогічної освіти Англії і Шотландії: Дис... канд. наук: 13.00.01. / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2009. 175 с.
5. Третько В. Зміст освітніх програм професійної підготовки магістрів міжнародних відносин в університетах Великої Британії. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Вид. відділ ЧНУ імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2012. С. 91–94.
6. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: монографія. Київ: Вища школа, 1997. 180 с.
7. Козак Л. В. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід розвитку / Л. В. Козак. Освітлогічний дискурс. 2017, № 3–4. С. 235–251.
8. Мельник Н. І. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04; 13.00.08 / Уманськ. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2017. 622 с.
9. Department for Education. Early Years Foundation Stage (EYFS). 2017. 31 p
10. Nottingham Trent University Course Specification. URL: <https://www.ntu.ac.uk/study-and-courses/courses/find-your-course/education/pg/2019-20/pgce-early-years-initial-teacher-training>
11. Early Childhood Studies BA Honours. URL: <https://www.mdx.ac.uk/courses/undergraduate/early-childhood-studies-degree>
12. Birmingham City University. URL: <https://www.bcu.ac.uk/>
13. Swansea University. URL: <https://www.swansea.ac.uk/the-university/>
14. Early Childhood Degrees. URL: <https://www.whatuni.com/degree-courses/search?subject=early-childhood>
15. Birmingham City University. URL: <https://www.bcu.ac.uk/>
16. Course Specification. Nottingham Trent University. URL: https://www.ntu.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0035/754685/BA-Hons-Early-Years-Course-Specification-201920.pdf
17. Nottingham Trent University. URL: <https://www.ntu.ac.uk/>